

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE

Asia	Asiantuntijalausunto asiassa E 167/2013 - ampuma-aseet ja EU:n sisäinen turvallisuus: kansalaisten suojelu ja laittoman kaupan estäminen
Paikka	Eduskunnan hallintovaliokunnan kokous 18.2.2014
Lausunnonantaja	Suomen Ampumaurheiluliitto ry/ AA, KTM Lasse Vuola

LAUSUNTO

1 Tausta

Vuonna 1919 perustetun Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n ("SAL") toiminnan tarkoituksena on edistää ja kehittää ampumaurheilua Suomessa sekä vaikuttaa ja osallistua kansainväliseen ampumaurheilutoimintaan. Eduskunnan hallintovaliokunta on 11.2.2014 pyytänyt SAL:lta lausuntoa komission tiedonannosta neuvostolle ja Euroopan parlamentille: Ampuma-aseet ja EU:n sisäinen turvallisuus: kansalaisten suojelu ja laittoman kaupan estäminen.

SAL:n toiminnanjohtaja Risto Aarrekiivi on ohjannut lausunnon laatimisen SAL:n hallituksen jäsenenä toimivalle asianajaja, KTM Lasse Vuolalle. SAL kunnioittavasti lausuu asiassa seuraavaa:

2 Yleistä

SAL katsoo, että ampuma-aseisiin liittyvän rajat ylittävän sääntelyn kehittäminen on lähtökohtaisesti suotavaa. Suomen valtion on pyrittävä voimakkaasti ja aktiivisesti vaikuttamaan siihen, ettei ylikansallinen sääntely rajoita ampumaurheilun harrastusmahdollisuuksia tiukemmalla regulaatiolla kuin mitä voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö tällä hetkellä on. SAL:n näkemyksen mukaan lakiteknisesti hyvän ylikansallisen regulaation ja kansallisen ampumaselainsäädännön lisäksi on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota normien yhdenmukaiseen soveltamiseen ja lainkäyttäjien valvontaan.

SAL:n näkemyksen mukaan vanha ampuma-aselaki (HE 183/1997 ja HE 110/2000) oli lakiteknisesti erinomaisesti toteutettu ja sen ongelmana oli ainoastaan käytännön soveltaminen, joka vuosien varrella vain lipsui täysin vastakaiseksi lain tarkoituksesta.

Komission tiedonannossa 21.10.2013 COM(2013) 716 final mainittujen kahden suomalaisen tapauksen osalta (Jokela 2007, Kauhajoki 2008) voidaan perustellusti esittää voimakasta kritiikkiä, sillä molemmissa tapauksissa ampuma-aseen hankkimislupa oli myönnetty lain tarkoituksen vastaisesti varsin tulivoimaiselle ampuma-aseelle ja henkilölle, jolla ei ollut lainkaan ampumaurheilutaustaa. Ampuma-aseet, joille lupa näissä tapauksissa myönnettiin, olivat taktisten viranomaisaseiden pienempikaliiberisia versioita, jotka eivät ominaisuuksiensa puolesta soveltuneet *hyvin* mihinkään ampumaurheilulajin harrastamiseen. Laki ei siten ollut ongelma, vaan lain ilmeisen puutteellinen soveltaminen lain alkuperäisestä tarkoituksesta.

Tärkeä onkin kiinnittää huomiota riittäviin ylikansallisiin mekanismeihin, joilla tulevan EU-sääntelyn soveltamista ja noudattamista valvotaan jatkuvalla seurannalla ja mahdollisilla soveltamisohjeilla¹. Itsestään selvää on, että hakijoiden ja luvanhaltijoiden riittävät oikeusturvatakeet tulee turvata.

Ampuma-aselakiin viime vuosina tehdyt muutokset ovat SAL:n näkemyksen mukaan monimutkaistaneet lain rakennetta ja raskauttaneet lupamenettelyä tarpeettomasti. Rajat ylittävään sääntelyyn perustuva harmonisointi voi tarjota mahdollisuuden kansalliselle lainsäätäjälle paikata lakimuutoksista aiheutuneita ongelmakohtia harmonisointiprosessissa. Ampuma-aseet ovat vaarallisia vain vaarallisissa käsissä.

3 Ampuma-aseiden laillisten markkinoiden turvaaminen

SAL kannattaa ampuma-aseiden, ampuma-aseiden olennaisten osien ja ampu-matarvikkeiden merkitsemistä EU-merkinnällä. SAL kuitenkin toteaa, että patruunojen merkitseminen on sinänsä hyödytöntä. Useissa ampumaurheilulajeissa on tavanomaista kierrättää hylsyjä. Sisämarkkinoiden toiminta on syytä turvata myös siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden osalta ottaen huomioon kuitenkin ampuma-aseiden potentiaalinen vaarallisuus väärissä käsissä.

SAL:n mielestä ampuma-aseiden hankkimiseen ja hallussapitoon liittyvissä luvissa on otettava huomioon lupamenettelyn oikea suhde yleisen järjestyksen turvaamiseen, sillä ampuma-aseet eivät SAL:n näkemyksen mukaan sellaiseenaan muodosta vaaraa ollessaan vastuuntuntoisen ampumaurheiluharrastajan käsissä. SAL:n käsityksen mukaan yhdessäkin Komission tiedonannossa 21.10.2013 COM(2013) 716 mainituissa vakavissa yksittäistapauksissa henkiri-kokseen syyllystynyt taho ei ole ollut aktiivinen ampumaurheiluharrastaja.

SAL katsoo, että ampuma-aseiden hankkimisen ja hallussapidon riski yleisen turvallisuuden kannalta kasvaa huomattavasti silloin, kun luvanhakijalla ei ole konkreettisia liittymäkohtia ampumaurheiluharrastukseen (tai metsästyksen). Vastaavasti riski pienenee, mitä enemmän, konkreettisimpia ja pidempiaikaisia liittymäkohtia hakijalla on ampumaurheiluharrastukseen. Lupamenettelyissä tulisi täten ottaa huomioon, lääkärintarkastuksen ja rikosrekisterin tarkastuksen lisäksi, luvanhakijan riittävän luotettava osoitus ampumaurheilun (tai metsästyksen) harrastamisesta.

Lupamenettelyä olisi syytä kehittää *objektiivisia* riskejä korostavaan, mutta joustavaan suuntaan siten, että tietyt relevantit indikaatiot korostavat viranomaisen selvitysvelvollisuutta. Riskejä korostavien tekijöiden valinnassa lähtökohtana tulee olla ainoastaan valideihin metodeihin perustuva tieteellinen tieto. Joustavassa – asteittain riskejä huomioivassa – lupamenettelyssä esimerkiksi ampumaurheilua todistettavasti harrastavalle henkilölle voitaisiin myöntää hankkimislupa uuden matalan riskin kilpaurheiluseeseen kevyemmällä menettelyllä, jos henkilön subjektiivisten syiden perusteella ei olisi tarvetta tarkempaan lupamenettelyyn. Lupamenettelyn tulisi olla tällaisille henkilöille nykyistä lupamenettelyä kevyempi, koska riski väärinkäytöstä on oleellisesti alentunut².

Vastaavasti ensimmäistä hankkimislupaa hakevan henkilön osalta on perusteltua edellyttää tarkempaa tarkastelua etenkin, jos hakemuksen kohteena olevaan ampuma-aseen ominaisuuksiin liittyy objektiivisia riskejä kohottavia seikkoja. Yleinen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta on erityistä huomiota

¹ Lain soveltamisohjeissa, esimerkiksi yhtenäistämisoheissa, on omat oikeudelliset ongelmansa, koska lakiin perustumattomilla säännöksillä ei sinänsä voida sitovasti ohjata viranomaisen harkintaa.

² Teknisesti tämä olisi toteutettavissa esimerkiksi pisteyttämällä eri riskitekijät ja mukauttamalla lupamenettelyn laajuus ja tarkkuus eri pisterajoihin.

kiinnitettävä tulivoimaisiin ampuma-aseisiin. Ampuma-aseen toimintatapa ja lipaskapasiteetti ovat tärkeimmät yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen vaikuttavat aseiden käyttöön liittyvät ominaisuudet. Eri toimintatavoista on lippaatomalla kertatulella toimivan aseiden tulivoima pienin ja sarjatulella toimivan aseiden tulivoima suurin. Lippaan suuri kapasiteetti kasvattaa tulivoimaa. Erilaisissa ampumaurheilulajeissa, kuten Practicalissa, käytetään tulivoimaisia ampuma-aseita. Ylikansallisessa sääntelyssä on huomioitava, että olemassa olevia ampumaurheilun muotoja tulee voida jatkossakin harrastaa, eikä kohtuuttomia rajoituksia ole syytä asettaa – täyskielloista puhumattakaan.

Sellaisten ampuma-aseiden myynti siviileille tulisi kokonaan kieltää, jotka eivät sovellu *hyvin* mihinkään ampumaurheilulajin harrastukseen (tai metsästyksen).

SAL:n näkemyksen mukaan ainoa objektiivinen tietolähde henkilön tulevaan käyttäytymiseen ja mahdollisesti vaarallisiin intentioihin on henkilön aikaisempiin elämäntilanteisiin liittyvät riskitekijät. Ampuma-aseiden hallussapito edellyttää luottamusta ja normaalina pidettävää henkistä terveyttä. Nämä seikat selviävät parhaiten julkisista rekistereistä, joihin lupaviranomaisilla tulee olla riittävä pääsy kuitenkin yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan liittyvät seikat huomioiden. Hakijan henkilökohtaisen haastattelun merkitystä ei ole tarkoituksenmukaista korostaa liialti; edes kokenut psykiatri – saati poliisimies – ei voi syväluotaavallakaan haastattelulla päästä varmuuteen henkilön vaarallisista intentioista tai niiden puuttumisesta. Tällöin resursseja saatetaan käyttää paljon, mutta riski yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle ei pienene vastavassa tai kohtuullisessa suhteessa käytettyihin resursseihin nähden. Henkilön vaarallisuusarviointi subjektiivisessa haastattelussa on myös rakenteellinen oikeusturvaongelma.

4 Ampuma-aseiden kulkeutumisen vähentäminen rikollisten käsiin

SAL ei kannata kaikkien ampuma-aseiden, osien ja ampumatarvikkeiden täydellistä myynti- ja ostokieltoa internetissä. Erityisesti sellaisia aseita ja asetarvikkeita, joita käytetään yleisesti ampumaurheiluharrastuksissa ja joihin ei liity potentiaalisesti kohonnutta riskiä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, tulisi voida olla mahdollista hankkia internetistä. Tällaiset kiellot voivat olla omiaan rajoittamaan harrastajien mahdollisuuksia hankkia tarvittavia harrastevälineitä kilpailukykyisillä hinnoilla. Kuitenkin esimerkiksi tietyn lipaskapasiteetin ylittävien lippaiden kauppaa internetissä voisi olla perusteltua syytä rajoittaa muille kuin sellaisten ampumaurheilulajien harrastajille, joilla on nimenomaisesti harrastetusta lajista johtuen tarve suuremmalle lipaskapasiteetille. Kapasiteetiltaan suurien lippaiden kauppaa muille kuin tiettyjen lajien harrastajille nostaa objektiivista riskiä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle³.

SAL kannattaa ampuma-aseiden säilytysturvallisuuden parantamista. Tässä tulisi kuitenkin ottaa huomioon muun muassa se, että aseiden säilyttäminen ampumaradoilla tai yhdistysten tiloissa ei ole turvallisuussyistä mahdollista. Ampuma-aseiden massasäilyttäminen korottaisi riskiä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Ampuma-aseiden hajasijoittaminen ehkäisee rakenteellista riskiä sille, että suuri määrä ampuma-aseita päätyisi kerralla rikollisten toimien seurauksena vaarallisille tahoille.

Ampuma-aseiden biometrinen tunnistaminen aiheuttaisi tuntuja ongelmia ampumaurheiluharrastajille erityisesti junioritoiminnan kannalta.

³ Esimerkiksi Columbinen, Jokelan ja Kauhajoen tapauksissa tekijät olivat varautuneet tekoihinsa suurella lipaskapasiteetilla.

5 Rajat ylittävän viranomaisyhteistyön kehittäminen

SAL katsoo, että viranomaisyhteistyön kehittäminen ei saa vaikeuttaa ampu-maharrastajien ja -kilpailijoiden mahdollisuuksia kuljettaa omia ampuma-aseitaan EU:n alueella.

6 Tiedustelutoiminnan kehittäminen

SAL kannattaa ampuma-aseiden kirjaamisjärjestelmien ylikansallisen koor-dinoinnin ja yhdenmukaistamisen kehittämistä, mutta huomauttaa, että kehit-tämisessä on otettava huomioon yksión yksityisyyden ja henkilötietojen suoja. Nykyinen kansallinen ampuma-aserekisteri ei täytä sille asetettavia vaatimuk-sia, kun huomioidaan ampuma-aseisiin liittyvät vaaratekijät yleisen järjestyk-sen ja turvallisuuden kannalta. Ampuma-aserekisterin pitäisi olla toiminnalli-suksiensa osalta vähintään samalla tasolla kuin ajoneuvorekisterin.

7 Tiivistelmä

- 1 § Ampuma-aseet ovat vaarallisia vain vaarallisissa käsissä.
- 2 § Ylikansallinen säätely on kannatettavaa, mutta Suomen valtion on käy-tettävä aktiivista otetta, ettei ampumaurheiluharrastuksesta tule mah-dollisten muutosten johdosta yhtään vaikeampaa kuin se nyt on. Päin-vastoin, kansallisessa harmonisointityössä on syytä ottaa ampuma-aselakiin viime vuosina toteutetut uudistukset uudelleen arvioitavaksi.
- 3 § Olennaista on kiinnittää lakitekniikan ohella erityistä huomiota lain so-veltamisen yhtenäisyyteen ja riittävään soveltamisen valvontaan oikeus-turvan ja oikeusvarmuuden vaatimuksista kuitenkin tinkimättä.
- 4 § Lupamenettelyjä tulisi kehittää eritasoisiksi kiinnittäen huomiota ob-jektiivisiin seikkoihin kuten henkilön aikaisempaan historiaan luotetta-vuuden kannalta, hakemuksen kohteena olevan ampuma-aseen poten-tiaaliseen riskiin sekä henkilön ampuma-aseharrastuksen todistettavis-sa olevaan kestoon ja harrastuneisuuden asteeseen. Riskejä korostavien tekijöiden valinnassa lähtökohtana tulee olla ainoastaan valideihin me-todeihin perustuva tieteellinen tieto.
- 5 § Ampuma-aseiden ja niiden osien kaupankäyntiä internetissä tai muissa tietoverkoissa ei ole syytä kieltää kokonaan.
- 6 § Ampuma-aseiden säilyttämisen sääntelyssä ei riskienhallinnallisista syistä voida lähteä massasäilyttämisestä esimerkiksi ampumaradoilla, vaan yksittäisten henkilöiden hallintaan perustuva ampuma-aseiden hajasijoittuminen on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta turvallisempi vaihtoehto.

Helsingissä, 17 helmikuuta 2014

Suomen Ampumaurheiluliitto ry.
psta. Lasse Vuola